UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instrvctorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

Quod exempti sunt ecclesiastici à tributis, & qui sint tales, & an in omni casu eximantur, Cap. XL.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

Visual Library

viatoribus tenētur, quia pro aſſecurandis viis ſuppeditā-
tur pedagia vt patet toto tit. ff. de officio præſidis. Secus
eſt ſi ſufficientem in hoc prēſtiterit curam. Curam autem
diligentem & ſufficientem in hoc adhibuiſſe cenſetur
dominus temporalis, quando pro capiendis latronibus
ſatellites ſolitus eſt mittere, & deſtinare, ita D. Tho.[l] Vbi *l 22. q. 61. art. 7.*
in ſententia ait quod ſi ex negligētia principis latrones,
aut raptores increſcant tenetur ad reſtitutionem eis qui
damna incurrunt: nam redditus ſui ſunt, quaſi ſtipen-
dia ſibi depoſita, quatenus iuſtitiam ſeruet & pro-
tegat. Qō. 5.

¶ An vero dominis negligentibus, circa cuſtodiam
viarum viatores teneantur pedagia ſoluere non eſt adeo
res perſpicua. Nam Gabriel negat teneri. Metina autem[m] *m Met. de reſti. q. 14.*
affirmat adhuc obligari viatores in hoc caſu ad pedagia
exſoluenda. Sed dicendum eſt plane in hoc caſu viatores
defraudantes pedagia, nec peccare, neque ad reſtitutio-
nem obligari, quia ceſſante cauſa finali in lege expreſſa,
ceſſat obligatio. In lege autem pedagiorum cauſa expri-
mitur pro tutandis viis: ſi ergo graſſantibus latronibus
viæ abundant, obligatio ſoluendi pedagia tunc videtur
extincta.

¶ *Quod exempti ſunt eccleſiaſtici à tributis, & qui ſint tales, & an in omni caſu eximantur,*

CAP. XL.

SEd iam de perſonis quæ immunitate non ſoluendi
pedagia gaudent diſſerendum nobis ſupereſt: circa
hunc caſum dicimus primo quòd qui gabella, & vectiga
lia licitè laicis impoſita, quæ neque eccleſia neq; eccleſia
ſticæ perſonæ debent exigi ab eccleſiaſticis eſt excom- *a cap. quā-*
municatus[a] ipſo facto non obſtante contraria conſuetu- *quā. de cen*
dine: niſi quando inueherent merces aut emerent ad ne- *ſib. lib. 6.*
gotiandum aut mercaturam exercendum, aut haberent *b Gabr. di-*
facultatem à Papa ad illa ab eis exigendū, ita Gabriel. &[b] *ſtin. 15. 4.*
Nauarrus.[c] *lib.*

¶ Sed inſtat dubium quænam ſint hæ perſonæ eccle- Qō. 1.
ſiaſticæ quæ hac immunitate potiūtur. Dicitur ergo cleri *c Nauar.*
cos in ſacris, ſubdiaconos, & diaconos, & ſacerdotes mo *Sum. lat. c.*
nachoſq;, & moniales à cuiuſcūq; tributi ſolutione eſſe *7. nu. 211.*
exemptos,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

exemptos exactoreſque ab eis hæc exigentes excom-municatos eſſe,[d] & ad reſtitutionem teneri.

¶ Sed nunquid pedagia, aut gabellas exigens à præ-dictis eccleſiaſticis ſit excommunicatus excõmunicatione reſeruata in cœna dñi. Dicimus ergo ad id dubiũ prim eſſe excõmunicatos excõmunicatione reſeruata in cœna domini in bulla nunc edita per Grego. 13. omneis qui in terris ſuis noua pedagia, ſeu gabellas ad id poteſtatem non habentes imponunt, vel prohibita exigunt. ¶ Per pe-dagia, & gabellas ait Nauar.[e] poſſe intelligi portoria quibus in bulla Pius. 5. & alia vectigalia propter identi-tem rationis legis, & mentis legiſlatoris, & latitudinem vulgarem[f] ſignificationis eorum. ¶ Huiuſmodi autem poteſtatem non habentes ad prædicta tributa imponen-da ſub hac cenſura cœnę comprehenſi ſunt ſoli; & om-nes, qui recognoſcunt ſuperiorem in temporalibus, ad quem ab eis appellari poteſt, quia omnes tales ad hoc ca-rent poteſtate, & quilibet alius, ſic per cap. 1. quæ ſunt regulæ in vſibus feud. & notatur in capi. ſuper quibuſ-dam, de verborum ſignificat. ¶ Per pedagia noua in bulla intelliguntur etiam incrementa veterum contra Armil.[g] vide Syluest. verb. excommunic. 7. q. 19. ¶ Exigen-tes in hac cenſura cœnæ incluſi ſunt hæres illa noua pe-dagia imponentis, publicanus, cõductor, ſiue arrendator illorum iurium, & recipiens etiam famulus à non ſpon-te ſoluentibus, quia exigere eſt extorquere à nolente ſol-uere:[h] dicitur autem inuitus, & nollens ſoluere etiam qui ſoluit rogatus ſoluere tanquam debitum, ita Caiet. excuſareque poteſt ab hac cenſura probabilis ignoran-tia iuris aut facti[i] prohibita pedagia intelliguntur ſimpli-citer prohibita, ſcilicet quæ neque à laicis, nec à cleri-cis iuſte exigi poſſunt.

¶ Sed difficultas peculiaris hic imminet, an ſi quis exi-gat à clericis gabellas & pedagia iuſta, quæ non ſunt prohibita exigi à laicis incurrat hanc cenſuram cœnæ domini? Reſpondet Nauarrus loco citato eam nõ incur-rere. Sed tamen certum eſt talem exactorem incurrere ipſo facto excõmunicationem[k] quæ non eſt reſeruata Secus eſt ſi talis exactor exigeret pedagia illicita etiã pro-hibita exigi à laicis, exigeret inquã ea à clericis, quia in

cenſura

d *Sic decre-tu eſt cap. quanquam de cenſib. in 4. quod tuetur Ioſephus Minoritа.*

Qõ. 5.

e *Nauar. c. 27. num. 61. Sum. Lat.*

f *Idem Na-uar. in cap. fraternitas 12. q. 2*

g *arg. l. ſi ex toto. in princip. de legat. 1. & in l. pecu-lium. ff. de legat.*

h *Gloſ. & text. in l. ſoluẽdo. ff. de negotijs geſtis. & Cord. Cle-ment. fin. de cenſib.*

i *arg. c. 2. de conſtit.*

k *cap. quã quã. de cen-ſib. lib. 6.*

Qõ 5.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cenſuram cœnæ incurreret quæ ſecundum Nauarrum non eſt alia ab illa c. quanquam de cenſibus in 6. lata: niſi quod in bulla cœnæ ſtatuitur eademmet numero vt iam reſeruata Papæ in tali cœnæ bulla.

¶ Præterea grauis quæſtio hic vrget, an gubernatores laicorũ, qui frequentiſſime imponunt ſuper indicta extra ordinaria ſuper pane, vino, & carne, panno, & alijs id genus ad victum, & veſtitum ſpectantibus: quæ Itali vocant *gabellas*, Hiſpani *ſiſas*, Galli *talles*, & *gabelles*, ac perinde petunt, aut peti iubent, aut permittunt ab eccleſiaſticis perſonis, quæ ad ea ſoluenda non obligantur, ac à laicis, an incurrant cenſuram cœnæ domini? De qua quæſtione cum eſſet rogatus dicere Nauarrus,[l] Reſpondet grauiſſime hos gubernatores in prædictis peccare, Deum, immunitatemque eccleſiaſticam offendere, cenſuraſque horrẽdas etiam bullæ cœnæ domini incurrere, multos canones famoſiſſimos infringendo.[m] Quõ. 4.

l *Sum. lat. c. 17. num.* 21.

¶ Idem dicendum eſt prorſus ſecundum Nauarrum de ijs, qui vectigalia, & gabellas imponunt pro facultate vehendi, exportandi, & importandi currus, mulos, & alia iumenta vacua, vel onuſta: & perinde petunt, iubent, aut permittunt peti ab eccleſiaſticis, atque à laicis, quamuis id quod vehunt, important, vel exportãt, ſit de eorum patrimonijs, aut prouentibus eccleſiaſticis & in ſuos vſus conuertendũ, demiraturque Nauarrus quod cũ tot has cenſuras incurrant tam pauci: tamẽ confeſſarij locorum vbi hæc aguntur eas pro dignitate exiſtimẽt, & eas incurrentibus abſolutionẽ denegent, & inuehitur contra epiſcopos hæc permittentes, neque dictas cenſuras denũtiantes: cum clementina præſenti, præcipiatur ſub mortali id faciant, poſtquam de eo ipſis conſtiterit, quamuis parte vocata, & audita id fieri debeat per gloſſam memorabilẽ eiuſdem clementinæ.

m *cap. bene quidem 96. diſt. c. Eccleſ. de conſtitu. c. aduerſus. de immun. eccleſ. cap. nouerint. de ſent. excom. c. quãquam. de cẽſib. lib. 6.*

¶ Vltimo adijcit quod iura quæ Hiſpani vocãt cochlearia & ſedilia, quæ ſoluuntur ex granis in forum deportatis, vel in aliqua eius parte ad vendendum depoſitis, & aliæ id genus gabellæ, quæ in multis regni Caſtellæ locis tam à clericis quam à laicis perſoluuntur remittit Nauar. ea examinanda, ad eos qui melius eorum conditiones norunt.

¶ Sed

¶ Sed quia propoſuimus ſententiam Nauarri, & quia multa quę dicenda, & explicãda erant ſuppreſſit: ideo ad maiorem omnium ſupplementúm intelligẽtiamque, operæpretium duxi ea hic accerſere quæ Syluester verbo immunitas primo late diſputat ibi poſtquam quęſt.18. dicuit clericos ad ciuitatum, & municipiorum custodiam non aſtringi niſi neceſſitas maxima aliud ſuadeat,[n] quæ quidem cauſa per laicũ diſcerni non debet: ſed per epiſcopum ſecundum Hoſtienſem, & per eum compellentur, vt ca. eccleſiæ ſanctæ Mariæ de conſtit. ſcilicet quando aliter ſine eis defendi non poſſet, quo caſu tenerentur[o] & facit textus capit. penultimo de homicidio vbi tempore inuaſionis clerici poſſunt vna cum laicis ſumere arma & pugnare, neque ſunt irregulares ſi multi ſunt occiſi: modo nullũ proprijs manibus occiderint, etſi vulnerauerint.

n *gloſ. 16. q. 1. §. placet.*

o *Arg. l. nullum C. de teſtib.*

Qõ. 5.

¶ Quæritur quæſt. 20. vtrum eccleſia ad pontium, ac viarum inſtructionem: murorum, fontium, ac puteorum ædificationem, & refectionem teneatur. Igitur ad hanc quæſtionem reſpondetur primo, quod eccleſia aſtringatur ad reficiendam viam, ante domum eccleſiæ, & ad purgandum puteum neceſſarium toti viciniæ, vbi eſt eccleſia neceſſariumque eccleſiæ, & tenetur eccleſia pro rata contribuere ad hoc. ¶ Itẽ tenetur ſoluere ad portã, vel pontem pro plauſtris, ad ipſius portæ, vel pontis conſeruationẽ, quando plauſtra eccleſiæ illac tranſeuntia etiam deſtruunt viam. Hoc primum aſſertum Syluestri patet primo ex Bartholi mente in l. ad inſtructiones. C. de ſacr. ſan. eccl.

Qõ. 6.

¶ Sed adhuc dubitare merito quis poterit. Vtrum eccleſiaſtici in concernentibus pietatem, vel neceſſitatem publicam, ſcilicet ad inſtructionem pontium, viarum cõmunium, ædificationẽ murorum ciuitatis, aut villæ & ad purgationem fontis, vel putei communis teneantur. Cui quæſtioni ſatisfacit Syluester[p] per diſtinctionem dicẽs quod ſi neceſſitas, aut pietas imminens concernit vtilitatem eccleſiæ, à remotis, & per quandam conſequentiam, tunc eccleſia ad eam contribuere non tenetur: niſi ſponte velit approbante epiſcopo cum clero, & prius conſulto Romano pontifice: vt habetur capit. aduerſus. & capitu. non minus de immunitate eccleſiæ. Si tamen

p *Syluest. verbo, immunitas. 1. q. 2.*

tamen in hoc caſu tanta eſſet neceſſitas, vel pietas, quod non poſſet ſine ſcandalo, & periculo recurſus haberi ad Papam, ſufficeret deliberatio cleri cum epiſcopo: [q] ſi autẽ neceſſitas, vel pietas concernit de directo, & principaliter vtilitatẽ eccleſiarum, & laicorum. vt puta, quia praua ſocietas territorium ciuitatis incendit, prędia deuaſtans, in quò eccleſia multas habet poſſeſſiones, tunc debet eccleſia contribuere, non tamen ad deliberationẽ ſolius populi, ſed oportet quòd clerus, & populus principaliter conueniant, & deliberent, quia quòd omnes tangit debet ab omnibus approbari. [r] Fatetur tamen Panor. cap. non minus, quòd ſi clerus ſine legitima cauſa nollet conſentire, poſſent laici implorare auxilium ſuperioris eccleſiaſtici, vt compellat clericos, [s] & in hoc caſu non habet locum diſpoſitio dicti capitis aduerſus de conſultatione Romani Pontificis, quia hæc impenſa non fit propter publicam vtilitatem ſed etiam propter priuatam eccleſiarum, & ſic in hoc caſu ſumus extra caſum præfati cap. aduerſus. facit clementina. 1. & 2. de cẽſibus. ¶ Per hanc (vt exiſtimo) deciſionem Sylueſt. illa manet explanata difficultas vtrum eccleſiaſtici tempore peſtis graſſantis Hiſpali tenerentur cõtribuere pro impenſis factis in educendo peſte tactos extra ciuitatem: ne inficerent ſanos in vicis ciuitatis remanentes: quia apparet quòd ſic, quia propter priuatã etiam eccleſiarũ, & eccleſiaſticorum vtilitatem incolumitatẽque & ſalutem id negotij geſtum eſt. ¶ At illucidandum quoque & id dubij venit, an clerici teneantur ad gabellas, ideſt *ſiſas* quæ hodie ponuntur in vino, & in carnibus, & ſimilibus? Quæſtio eſt quotidiana, ſcituq; digna, Reſpõdetur ergo ex mẽte Syluestr. verbo immunitas. 1. q. 22. per dicta hæc. Sit igitur dictum primum, gabellas quæ hodie ponũtur in vino, & ſimilibus, non tenentur ſoluere clerici. [t] Intelligitur autem hoc primum dictum verum eſſe, niſi talis gabella impoſita in vino, & carnibus impoſita eſſet pro oneribus, ad quæ tenerentur etiã eccleſia & eccleſiaſtici, ſcilicet quando, vt ſupra dictum eſt: cauſa pro qua gabella, id eſt, *ſiſa* imponitur in vino & carnibus, & ſimilibus, cõcernit quoque eorum priuatam vtilitatem.

¶ Secundũ dictum ſit, ſi clericus res eccleſiæ ad alium

locum

q *Ex c. ſi. de eccle. ædificandis.*

r *Ex Clem. 1. & 2. de cẽſib. & c. ad hoc de offic.*

s *Hoc habetur ex c. nullus. de iure patronatus.*

Qõ. 7.

Qõ. 8.

t *Firmatur hæc ſententia authoritate Panormit. c. non minus. per auth. nulla cõmunitas. C. de epiſc. & cler. ita tenet Bal. in l. placet C. de ſacroſanct. eccl.*

locum transferat cauſa negociationis, exigi non poteſt
pedagium, aut gabella authore Panorm.[y] Quia delictum
clerici, eccleſiæ nocere non poteſt. Secus ſi tales res ſint
ſuæ & non eccleſiæ.

[y] *cap. fin. de vita & honeſt. cle-ricorum.*

¶ Tertium dictum ſit, clerici ſoluere non debent ga-
bellam pro vino, aut frumento, quod de ſua præbẽda ha-
bitum vendunt, nec etiam habitum ſi ſit de patrimonio
debent ſoluere pedagia, aut gabellas vt tradit Panor. in
cap. fin.[x]

[x] *Clem. præſenti de cẽſibus, & c. quicquid. eod. tit. lib. 6.*

¶ Sed vlterius perget quis hic inquirere quid ſi conſu-
les propter debita ſoluenda, aut aliud ſimile gabellã im-
ponant ſuper carnem, aut vinum aut huiuſmodi, an
indiſtincte ſine exceptione eccleſiaſticorum poſſint fa-
re, & videtur talis poſitio ſeu impoſitio generalis gabel-
læ ſuper vino, vel carne licita non ſit. Nam ex tali impoſi-
tione emergit, quod indirecte eccleſiaſtici iſtas merces
Q6.9. ni, & carnium emunt carius. Huic quæſtioni ſecundum
Syiueſt. loco citato, & ſecundũ Richard. in quoli& Aſten.
lib. 6. titulo 30. ab eo citatos, per diſtinctionem reſpõden-
dum cenſeo, quia ſi conſules eam gabellam ſuper carni-
bus, & vino imponũt propter abuſum, & exceſſum corum
ſoluendum quem fecerunt: ſic licite non ponunt eam
ſoluãt de ſuo. Si vero ponũt propter communẽ vtilitatẽ
tam clericorum quam laicorum, ſic licet talibus conſuli-
bus eam gabellam imponere. ¶ Si vero propter vtilitatẽ
laicorum principaliter, clericorum vero indirecte, & à re-
motis: puta quia ciuium proſperitas in eccleſię & eccleſia-
ſticarum perſonarum vtilitatem redundat: tunc in illo
vltimo caſu, iterum diſtinguendũ eſſe videtur. Vnde dico
quod conſules in caſu quo à remotis cauſa propter quam
imponunt prædictã gabellã in vtilitatẽ eccleſiaſticorũ ta-
tum indirecte redundat, ſi faciunt animo extorquendi pe-
cunias ab eccleſiaſticis, quas extorquere alio modo non
poſſunt, ſic non licite eam gabellam ſuper vino, aut car-
nibus imponunt. Si autem non faciunt eo animo, qui
etiam ſi non eſſent eccleſiaſticæ perſonæ adhuc eam
imponerent, & ſic licet conſulibus eam imponere habita
authoritate domini tẽporalis & habita moderatione ut
ponatur magis ſuper his quæ ſæpius emuntur à clericis
aut ab extraneis, aut à pauperibus quam ab aliis ciuibus
&

& ſic clerici conqueri non poſſunt maximè cum alibi poſſint emere, licet non ita commode: probantur hæc. ff. de noui operis nunc. Hæc omnia Syluester, vbi per ſupradictam diſtinctionem temperantius loquitur, de impoſitione taliarum, ſeu ſiſarum Hiſpanice nuncupatarum ſuper carnibus, & comeſtibilibus, ſeu vino, in quas Nauarrus[y] ſic indiſtinctè inuehitur eas damnans, quãdo perinde eas petunt, aut peti iubent, vel permittunt ab eccleſiaſticis perſonis: quæ ad ea ſoluenda non obligantur ac à laicis. *y Sum. lat. c. 17. num. 1.*

¶ Sed iam de collectis diſquirere an licitæ ſint operæpretium duxi. Circa quam quæſtionem primo dicendum occurrit, quod gabellæ ſunt etiam iniuſtæ: quando ſub nomine collectarum domini temporales eas exigunt vt excuſationem habeant, quia iniuſtum eſt pro his rebus, quæ ad vſum vehũtur collectam accipere. Si tamen communitas aliqua pro pace, & quiete ſuorum ciuium collectam ſuis ciuibus, vel hominibus, non autem forenſibus imponit ſeruata iuſtitia diſtributiua poteſt tolerari. Quia ex quo ipſi ſic volunt nulli fit iniuria. Qõ. 10.

¶ Secundo dicimus, hoc diſcriminis intercedere inter collectas ex vna parte, & inter gabellas, & vectigalia ex alia, quia collectæ à ſolis ſubiectis exigi debent. Gabellæ autem, & vectigalia ab omnibus tranſeuntibus per portam, vel paſſum. Vnde aliquando licet accipere gabellam, & non collectam.

¶ Tertio aduertito, quod in impoſitione collectarum adhoc quod iuſtæ ſint, & durent, debent adeſſe cauſæ iuſtæ ex parte finis, & vſus: & ſine illis non ſunt iuſtæ, nec obligant in foro conſcientiæ authore Caiet.

¶ Nota quarto, quod cauſa iuſta præter ſupradictas imponendi huiuſmodi grauamina ſunt neceſſitates publicæ, quas Barto. in l. vniuerſis. C. de vectigalibus nominat ſtipendia, pontes, publicas domos, defenſiones ſtratarum publicarum contra prædones, vel piratas in mari, vel contra fidei vel patriæ hoſtes, ſcilicet contra infideles, & hæreticos, & ſimilia, facit caput ſiquis romipetas. 24. q. 3. quæ tamen onera debent eſſe moderata.

¶ De guidagiis quoque nobis dicendum venit an licita ſint, quia guidagia dicuntur ea ſtipendia, vel pẽſiones, Qõ. 11.

quæ ſoluuntur pro ducatu, quo quis ducitur per via igitur illi, qui parati ſunt ad conducendos viatores p vias, locantes ad id miniſterij operas ſúas, de ſuo gui gio poſſunt mercedem accipere, & exigere: vt tradit h nor. in c. ſuper quibuſdam, non autem id mercedis p ſunt exigere domini terrarum, qui tenentur territori ſecurum tenere, quia iſti cum id non faciunt: iniu impoſitiones recipiunt. Sed iam ſupra quoque mem mus quòd huiuſmodi gabellas exigentes, vel exigi fa tes tenentur de furtis, quæ ex eorum incuria fiunt int ritoriis ſuis: dum non faciunt quæ facere tenentur ca ne dominus 23. q. 2. aut tenentur malefactorem exhi re, l. nequid. ff. de incen. rui. nauf.

Qõ.12. ¶ Præterea hæſitare hic merito quis poterit de ta an domini temporales poſſint taliare Iudęos, vel reliq vſurarios nihil habentes præter vſuras? Cuius dubij ſo .ionem planam tradit Palude dicens teneri dominos porales tales talias in caſu quæſtionis exigentes eas re tuere eis, à quibus Iudæi extorſerunt, quia his bona v rariorum nihil præter bona vſuraria habentium ſunt bita. Ita quoque D. Tho. in reſponſione ad duciſſam B bantiæ. ¶ De angariis & per angariis ne prætereat mentio dicimus eſſe quaſdam iniuſtas compulſiones, coactiones ſecundum omnes, ſiue ſint obſequia perſo lia, & realia vt quis propriis expenſis laboret de imm nitate eccleſiæ ca. non minus.

¶ Sed de muneribus ᶻ quænam ſint, vel quænam dicantur dicendum nobis ſupereſt. ¶ Igitur muner cuntur quæ neceſſario ſubimus lege vel imperio. l. m nus. ff. de verb. ſignific. quę quidem munera aliquando bore tantum corporali exhibentur, aliquando ſumpt proptiis, aliquando vtroque modo ſimul. ff. de munet. honor. l. fin. ff. patrimoniorum. ¶ Aduertere tandē d qui collectas, & huiuſmodi onera imponunt, vt pro ceſſitate faciant, & iuſtitiæ diſtributiuæ ſeruetur prop tio. ¶ Denique vt antea ſupra meminimus vt cum tandem concludamus dicimus quod quãdo gabellæ dubiæ an ſint iuſtæ confeſſores non debent cogere c fitentem ad reſtitutionem quia exponerent ſe peric ſurripiendi à pœnitente quod ſuum eſt, ſed de his ſatis

z Quot ſint munera, et quæ ſint vi deas pleniſ ſimè. Iaſ. in l. placet. C. de ſacroſ. Eccleſ. & Cald. conſ. 2. de ceſſib. & Bart. in l. 1. C. de in dictis. 10.

CA